

INSTITUT D'ESTUDIS EIVISSENCES (IEE)

L'Institut d'Estudis Eivissencs és l'entitat cívico-cultural que més ha contribuït al manteniment dels trets d'identitat col·lectius d'Eivissa i Formentera.

Tot i que el seu naixement va tenir lloc l'any 1949 –sota el nom d'Instituto de Estudios Ibicencos, per raons òbvies- el seu esperit actual i la seva consolidació com a entitat es va produir a partir de la seva represa, l'any 1970.

Entre les activitats habituals dutes a terme per l'IEE, cal destacar les següents:

-Curs Eivissenc de Cultura, de caràcter anual, i que s'ha vingut celebrant ininterrompudament des de 1974. Els temes tractats van des de la llengua i literatura catalanes fins al medi ambient i la política territorial, model econòmic, història, cultura tradicional,...

-Cursos de llengua per a adults. Realitzats a partir de 1971. Durant els primers anys, l'únic professor era el poeta i escriptor Marià Villangómez. Actualment, l'IEE manté convenis amb el Consell Insular i ajuntaments per a la realització dels cursos, els quals compten amb centenars d'alumnes.

-Festa de la Nit de Sant Joan. Celebrada a partir de 1971, com una manera de revitalitzar una de les festes més tradicionals de les Pitiüses. Es realitza cada any a una parròquia diferent de les Pitiüses. Durant la nit es llegeix un manifest de caire reivindicatiu i es lliuren els Premis de la Nit de Sant Joan, destinats a reconèixer els treballs en equip sobre algun tema de les Pitiüses.

-Activitat editorial. L'IEE ha dut a terme una intensa activitat editorial, amb la publicació de nombrosos llibres de caire literari, investigació històrica,... (entre ells, els treballs dels Premis de la Nit de Sant Joan). Aquesta activitat suposa més de la meitat del pressupost anual de l'entitat.

-Revista Eivissa. És l'òrgan informatiu de l'IEE, encara que està integrada de manera majoritària per articles d'investigació i, en menor mesura, de caràcter literari.

-Revista El Pitiús. De caràcter anual, va ser creada per l'escriptor Joan Castelló amb caràcter d'Almanac per a la gent del camp. En els darrers anys ha augmentat el seu nombre de pàgines, gràcies sobretot a les col·laboracions literàries, poemes, articles,...

-Mencions d'Honor de Sant Jordi. En 1989 es va aprovar dur a terme un sopar anual, allà on s'aprofita una distinció de caràcter honorífic a persones, empreses i institucions que s'haguessin distingit per la seva feina a favor de la llengua i de la cultura de les Pitiüses.

-Recepció de TV3 a les Pitiüses. L'IEE va ser l'impulsor de la recepció de TV3 a Eivissa i Formentera, a través de la creació d'una Societat anomenada Sa Talaia, els directius de la qual eren Joan Marí Cardona, Abel Matutes Tur i Antoni Munné. Justament aquest últim és qui va du a terme íntegrament totes les gestions necessàries per aconseguir els ajuts necessaris i fer possible la instal·lació dels repetidors.

-Altres activitats: cicles de conferències, estudis de toponímia, biblioteca especialitzada en temes eivissencs i de caire lingüístic, assessorament lingüístic a consultes d'institucions públiques i particulars (retolació de carrers, fullets publicitaris, documents oficials,..), traducció de documents al català.

Ara fa dos anys, és a dir, l'any 1999, es va complir el 50 aniversari del naixement de l'entitat.

SOCIETAT ARQUEOLÒGICA LUL·LIANA (SAL)

La Societat Arqueològica Lul·liana és una entitat de caràcter cultural creada a Palma el desembre de 1880, per iniciativa de Bartomeu Ferrà Perelló. El seu propòsit era honrar la memòria de Ramon Lull i recollir obres d'art, sobretot de caràcter religiós, per evitar-ne la destrucció o la sortida de Mallorca, com també divulgar i protegir el patrimoni monumental illenc.

El sorgiment d'aquesta associació va ser fruit de l'ambient cultural de la Renaixença. Entre els fundadors s'han de destacar Gabriel Llabrés, Joan Lladó Amer, Joaquín Pavía i Pere d' Alcàntara Penya. Fins els anys setanta del s. XX, fou la representació més genuïna de la història mallorquina. El primer objectiu concret, motiu de la fundació, fou la reunió d'un fons artístic per crear un museu. De fet, el Museu Arqueològic Lul·lià fou aprovat pel bisbat al mateix temps que la Societat. Aviat es catalogaren unes 280 peces i es programà una exposició.

Inicialment, aquest museu s' instal·là al Col·legi de Nostra Senyora de la Sapiència.

El 1916, passà al Museu Diocesà. Fins al 1930, intentà unificar el seu fons amb l'Església de Mallorca, però, a partir de 1930, sorgiren desavinences. El 1937, sol·licità a la Direcció General de Belles Arts la creació d' un Museu a Mallorca. Aquest museu va esser creat el 1961 i, des de llavors, té dipositats la majoria de fons artístiques de la Societat Arqueològica. Amb el temps, a través sobretot de donatius i llegats, ha arribat a reunir una nombrosa

biblioteca, on destaquen el fons lul·lià i la Biblioteca Aguiló, i una de les hemeroteques més rellevants de Mallorca.

S' ha destacat en la defensa del patrimoni cultural. Així, sol·licità infructuosament que la Diputació Provincial de Balears adquirís els Caps de Toro de Costitx (1985), protesta contra l'enderrocament de la Porta de Santa Margalida de les muralles de Palma, intervingué en la compra per part de la Conselleria de Cultura d'un tresoret almohade (1990) i denuncià la destrucció d' un jaciment arqueològic a Can Partit (Eivissa).

Ha donat suport a diverses iniciatives de caràcter cultural, com la publicació del *Diccionari català-valencià-balear* (1926-62), el IV Congrés d'Història de la Corona d'Aragó (1955) i la publicació de les *Notícias y relaciones históricas de Mallorca* (1958), de Joan Llabrés Bernal, continuades per Joan Pou Muntaner (1985).

Des del 1974 fa part de la Confederació Espanyola de Centres d'Estudis Locals.

A partir de 1990 convoca, cada dos anys, un congrés per a la defensa del patrimoni cultural. La seu ha estat sempre a Palma, successivament a la Sapiència, a Can Oleo i al casal Aguiló (1967), que és un llegat d'un dels fundadors de la societat, Estanislau de Kostka Aguiló.

Publica periòdicament el *Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana* (des de 1885) i la col·lecció *Monografies* (des de 1989).

ATENEU DE MAÓ, quasi coincidint amb el segle, neix l'Ateneu de Maó com a consolidació d'uns ideals sorgits en els cercles intel·lectuals menorquins de l'època, als que s'uneixen els de l'anomenada Extensió Universitària, que arriba de la mà del Dr. Alabern, un del seus més grans impulsors i col·laboradors.

La idea de fer extensiva la cultura a totes les classes socials, de posar-la a l'abast del poble, es configura en un principi en una sèrie de conferències i cursos que podem considerar la llavor del futur Ateneu, que una vegada creat transformarà la vida cultural de Maó, projectant-la per tota l'illa i fins i tot fora d'ella.

Les Institucions que són les que transcendeixen amb el temps, tenen rera elles una llarga cadena de noms, a vegades silenciats per el pas dels anys, però sense els quals no hagués estat possible la seva existència. A la figura del Doctor Alabern s'ha d'afegir la d'altres personatges arribats en aquells anys a l'illa, que tendran gran importància en la creació de l'Ateneu: són el catedràtic Perez Acevedo i el professor Jaume Pomar. Ells junt als menorquins Hernández Sanz i el que serà el seu primer President, Antoni Victory, seran els creadors de la nova institució que neix complexa, perfectament estructurada des dels seus orígens i clarament definida a les seves bases estatutàries com una institució cultural dedicada sols a activitats científiques, literals i artístiques, totalment apolítica i aconfessional.

El seu símbol distintiu, creat per Hernández Sanz, considerat l'artista del grup fundador, expressa l'ànima de l'Ateneu: la llum de la ciència, el llibre que representa les lletres i la columna el capitell jònic que representa les arts, damunt ella l'escut de la ciutat, és a dir, ciència, literatura i art oferts a la ciutat de Maó. Aquest somni col·lectiu dels socis fundadors i creadors, que ha estat present al llarg

dels anys a totes les activitats de l'Ateneu, ens permet a vuitanta-cinc anys de la seva creació, considerar-lo el més alt exponent de la cultura menorquina del present segle.

La seva història que passa a través de tres locals, els dos primers a la Plaça del Príncep i l'actual al Carrer Cifuentes, ha vist, en alguns moments, amenaçada la seva existència, però la constància i tenacitat de les ja nombroses generacions de l'Ateneu l'han fet imperdurable al llarg dels anys, oferint les seves aules als estudiants, les seves sales per a la celebració d'exposicions, concerts o conferències; la Revista de Menorca, el seu principal òrgan d'expressió, a quants investigadors i col·laboradors ho han desitjat, la seva biblioteca als estudiosos i la Sala de tertúlies a tots aquells que desitgin exercir la crítica, sempre mantinguda des del principi de la tolerància, per apropar-se a través d'ella a la cultura, dit en paraules d'un dels seus fundadors, el citat Doctor Alabern, i amb una frase que estat famosa entre els ateneistes, i que resumeix aquest esperit "El Ateneo es agrupación enciclopédica de hombres doctos que, practicando la más absoluta tolerancia, van a la cultura por la crítica".

A pocs anys del seu centenari, que es complirà dins aquest segle XXI, els seus ideals segueixen vius, i la història de l'Ateneu de Maó és una de les més belles pàgines de la història de Menorca.